

11 sönd.e.Trefaldighet 2018 Ingemar Andersson (LFS)

Sann och falsk rättfärdighet. Farisén och publikanen.

Salme 51:1-15; Dan 9:15-19; 1 Kor 15:1-11; Luk 18: 9-14

Munnens bekännelse eller hjärtats

Herren har sagt: "Eftersom detta folk nalkas mig med sin mun och ärar mig med sina läppar men låter sitt hjärta vara långt ifrån mig, är fruktan för mig bara ett inlärt människobud." (Jes. 29:13). Sådan var Herrens dom över det avfälliga Israel genom profeten Jesaja. Deras gudsdyrkan var munväder, deras gudstjänst skrymteri, ett inlärt beteendemönster. Deras gudsfuktan var "bara ett inlärt människobud" och ingen hjärtesak: detta folk nalkas mig med sin mun och ärar mig med sina läppar men låter sitt hjärta vara långt ifrån mig.

Väl söker de mig dag ut och dag in och vill ha kunskap om mina vägar, som om de vore ett folk som övar rättfärdighet, säger Herren. Men det var ett spel för gallerierna, det var inte en hjärtats gudstjänst utan ett yttre förhållningssätt som gav ett sken av gudsfuktan.

"Varför fastar vi, när du inte ser det, varför späker vi oss när du inte märker det?" frågar de med adress till Herren. Det är ju liksom ingen mening att hålla på och göra sig till om Gud inte ser och belönar deras strävanden. Herren Gud lurar man inte. Den gudsfuktan som är ett utanverk, som förlitar sig till yttre gärningar eller som är skrymteri och ögontjänari, kan möjligen lura människor men inte Herren. Sådan gudstjänst är en styggelse i Guds ögon. Och särskilt illa är det om munnens bekännelse säger en sak, men levernet vittnar om något helt annat: *"På er fastedag gör ni vad ni har lust till... Ni håller er fasta med kiv och trätor, ni slåss med onda nävar. Ni fastar inte på sådant sätt nu att ni kan göra er röst hörd i höjden."* (Jes. 58:1ff).

Så illa var det nu inte med farisén i den liknelse Jesus berättar för oss, som med den gudstjänst Herren bestraffar Israel för genom profeten Jesaja. Den här farisén var ingen uppenbar skrymtare och ögontjänare, utan tvärtom en som tog sin religion på allvar och som var exemplarisk när det gällde liv och leverne. Att leva efter den rättfärdighet som kommer av lagen var för honom en livsuppgift, som han med stort nit arbetade med.

Publikanen däremot är raka motsatsen till farisén. Han är inget levande helgon utan en stor syndare. Publikanerna arrenderade rätten att driva in skatt och tull åt det romerska riket. De sågs som representanter för ockupationsmakten och var allmänt hatade eller illa omtyckta. De missbrukade ofta sin ställning och ägnade sig åt utsugning och rofferi. I Nya testamentet jämföras publikaner med syndare. *"Han har tagit in hos en syndare"*, mumlar folket förargat när Jesus gästar Sackeus hem. (Luk. 19:7). Publikanen i liknelsen har heller inget att berömma sig av, utan anropar Gud om förbarmande för sina synder. Därför är Jesu ord om dem båda synnerligen uppseendeväckande: Publikanen gick hem rättfärdig, inte farisén.

När nu Jesus dömer så om denne farisé i jämförelse med publikanen, så är det uppenbart att det trots ett berömvärd leverne, fattades något ytterst väsentligt i fariséns kristendom. Och en fingervisning om vad som fattas ger oss Jesus i de ord han avslutar sin liknelse med: *"Var och en som upphöjer sig skall bli förödmjukad, men den som ödmjukar sig skall bli upphöjd."*

Två män gick upp i templet för att be

Det har också du gjort i dag. Du har kommit för att fira gudstjänst, för att sjunga, be och lyssna till Guds ord. Men ett tempelbesök kan få mycket olika konsekvenser. Att farisén gick till templet var den mest självklara sak i världen. Templet var hans andra hem. Men varför gick han dit? Jo, han skulle visa både Gud och sig själv hur gudfruktig han var och tacka Gud för att han var så bra.

Visst har han orsak att vara tacksam. Han har hållit sig borta från dåliga människor. Han är ingen brottsling eller horkarl och inte som den där publikanen. Han fastar mer än han behöver och han ger stora kollekt. Luther säger om honom: *"Här ser du en som vandrar fram som ett levande helgon. Han fastar, han understödjer den fattige, han bryter inte sitt äktenskap, han gör inte orätt mot någon, han kommer gärna och hör predikan. Vem kan tänka något annat om honom, än att han är en from man?" - - I fråga om det utvärtes levernet är denne farisé så rättfärdig, att man skulle önska, att hela världen i det yttre levde så som han."* Men han stod där, längst fram i templet, och upphöjde sig själv. Han tackade inte Gud för nåden att ha sluppit undan många synder, utan han berömde sig själv och upphöjde sig på andra människors bekostnad.

Men vad hade då publikanen i templet att göra? Det kunde farisén och flera med honom med all rätt fråga sig. Alla visste ju om hur syndig och ogudaktig han var. Han visste det också själv och det var därför han kom till templet, så ovärdig han var. Han kom för att be Gud om Förbarmande. Han ödmjukade sig inför Herren och bad om nåd. Det var allt han hade att komma med.

Och de bådas tempelbesök bar helt olika frukt. Fariséns tempelbesök medförde ingen välsignelse för honom, tvärtom ökade han på sin skuld, men publikanen blev bönhörd och gick hem rättfärdig.

Vad för frukt ska ditt och mitt tempelbesök i dag bära? Vad Herren vill är oss inte obekant. Han vill se oss gå härifrån rättfärdiga genom tron, inte på egen förtjänst och värdighet, utan i tro på Kristus och hans förtjänst. Och det är för att ta ifrån oss frimodigheten ifråga om oss själva och föra oss till trons frimodighet i Kristus, som Herren i dag berättar denna liknelse för oss.

Vem är rättfärdig inför Gud?

Inledningsorden till vår liknelse visar att den hade en bestämd adress: *"För några som var säkra på att de själva var rättfärdiga och som föraktade andra, berättade Jesus denna liknelse."* Farisén i vår text avslöjar sig som en egenrättfärdig och självgod människa, säker om sin egen rättfärdighet och föraktfull mot andra. Han trodde på sin egen rättfärdighet, precis som de flesta människor gör. Det är den naturliga människans tro och den har sin rot i det högmod som alltsedan syndafallet präglar oss. En del anser sig vara så rättfärdiga att de kan stoltsera med sina gärningar inför både Gud och människor. Andra vet med sig att de inte kan skryta med sådana gärningar som farisén, men tröstar sig med att man i alla fall inte är värre än andra. Man gör rätt för sig så gott man kan och försöker vara en ordentlig och god människa. Någon farisé är man då rakt inte, utan man är medveten om att man har en del fel och brister. Och så gömmer sig under publikanens ödmjuka mantel en annan sorts farisé, lika egenkär som farisén i liknelsen.

Det stora felet som håller alla fariséer kvar i orättfärdighet, under Guds dom, är inte hur många goda gärningar de gör, om man är sämre eller bättre än andra, utan tron på de egna gärningarna. Man lägger egna förtjänster i den ena vågskålen och synder, fel och brister i den andra, övertygad om att de goda gärningarna väger tyngst. Men det är självbedrägeri. Ingen människa har något att berömma sig av inför Gud. *"Hur är det då?"* frågar Paulus, *"har vi något företräde? Nej, inte alls!"* svarar han. *"Det står skrivet: Ingen rättfärdig finns, inte en enda, ingen förståndig finns, ingen finns som söker Gud. Alla har avvikit, alla har blivit fördärvade. Ingen finns som gör det goda, inte en enda."* (Rom. 3:9-12). Sådan blir domen när man träder inför den Helige i egna kläder, de må sedan vara prydda med aldrig så vackra gärningar. Man står där orättfärdig, dömd till helvetet.

Varför förklarar Jesus publikanen rättfärdig? Förklaringen ligger i hans uppträdande och i hans bön. Hos honom fanns det som i Nya testamentet kallas omvändelse: ånger och tro. Han stod långt bort med nedslagen blick och vågade inte lyfta blicken mot himlen. Han slog sig för sitt bröst och erkände sig vara en syndare. Sådant verkar upplysningen genom lagen. Den lägger människan under domen. Publikanen ber: *"Gud, var nådig mot mig, syndare."* I den bönen finns ett ord som har anknytning till ordet "nådstolen", som är en förebild till Kristus. Nådstolen var det gyllene locket på förbundsarken. Där bringades försoning för synderna, när översteprästen på den stora försoningsdagen gick in i det allra heligaste i templet och stänkte offerlammets blod över nådstolen. I Jesu dödsstund rämnade förlåten i templet och vägen in i det allra heligaste öppnades. Nu hade det skett, det som alla offerlamm förebildade: synden var försonad, skulden betald och en evig rättfärdighet framhavd. Och därmed öppnades vägen in i själva himmelen.

I Rom. 3 skriver Paulus att ingen människa förklaras rättfärdig inför Gud genom laggärningar. Genom lagen ges insikt om synd. Men Gud har utan lag uppenbarat en rättfärdighet, *"en som lagen och profeterna vittnar om, en rättfärdighet från Gud genom tro på Jesus Kristus, för alla som tror. Ty här finns ingen skillnad. Alla har syndat och saknar härligheten från Gud, och de står som rättfärdiga utan att ha förtjänat det, av hans nåd, därför att Kristus Jesus har friköpt dem. Honom har Gud, genom hans blod, ställt fram som en nådstol, att tas emot genom tron"*. (Rom. 3:21-25).

Ordagrant lyder publikanens bön: *Gud, "nådstola" dig över mig, syndare.* Sådan är trons bön. Här har upplysningen genom evangelium verkat tro på syndare Frälsare, så att publikanen anropar Gud om nåd för Kristi skull. Därför går han hem rättfärdig, genom tron iklädd den rättfärdighet Gud av nåd skänker syndare, fritt och för intet, *därför att Kristus Jesus har friköpt dem.*

Så blir syndare rättfärdiga inför Gud. Den som vill bli salig för evigheten måste ikläddas den rättfärdighet Kristus vunnit åt hela världen. Och detta erbjödes oss var och en i dag. Nåden i Kristus

Jesus är fri. Vem som vill får nu på stunden göra publikanens bön till sin egen och gå hem, ”ren och rättfärdig, himmelen värdig”. I gudstjänstens inledning sjöng vi publikanens bön: *”Herre, förbarma dig över oss. Kriste, förbarma dig över oss. Herre, förbarma dig över oss.”* Och Han, som berättat liknelsen om farisén och publikanen för oss, är en bönhörande Gud.

”Lova Herren, min själ, ja, hela mitt inre skall prisa hans heliga namn! Lova Herren, min själ, och glöm inte alla hans välgärningar, han som förlåter dig alla dina synder och botar alla dina sjukdomar, han som återlöser ditt liv från förgängelsen och kröner dig med nåd och barmhärtighet.” (Ps. 103:1-4). Amen.